

หมวดสมุทัย (ธรรมที่ควรละ)

อกุศลวิตก 3 ภพ 3

อกุศลวิตก 3 (ความตริกที่เป็นอกุศล, ความนึกคิดที่ไม่ดี – unwholesome thoughts)

1. กามวิตก (ความตริกในทางกาม, ความนึกคิดในทางแส่หาหรือพัวพันติดข้องในสิ่งสนองความอยาก – thought of sensual pleasures)

2. พยาบาทวิตก (ความตริกในทางพยาบาท, ความนึกคิดที่ประกอบด้วยความขัดเคืองเพ่งมองในแง่ร้าย – thought full of hatred or ill-will; malevolent thought)

3. วิหิงสาวิตก (ความตริกในทางเบียดเบียน, ความนึกคิดในทางทำลาย ทำร้าย หรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น – thought of violence or cruelty; cruel thought)

หมวดสมุทัย (ธรรมที่ควรละ)

กามวิตก - ความตรึกนึกด้วยอำนาจความใคร่ในสิ่งที่ตนใคร่

หมายถึง จิตที่ตรึกนึกถึง รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อันน่าใคร่ น่าปรารถนา น่าพอใจ แสดงอาการออกมาในทางคิดจะลักขโมยบ้าง. อยากผิตลูกเมียคนอื่นบ้าง หรือต้องการให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องทางศีลธรรม ในการได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้นในความหมายอย่างสูง แม้การที่บุคคลต้องการวัตถุบางอย่างที่ประณีตอย่างไรก็ตาม หากยังมีอาการของตัณหา ก่อให้เกิดทุกข์อยู่ ยังอยู่ในขอบข่ายของกามวิตกทั้งนั้น

กุศลวิตก

เนกขัมมวิตก หมายถึง ความนึกคิดในทางเสียสละ ความนึกคิดที่ปลอดจากกาม คือ ไม่ติดในการปรนเปรอสนองความอยากของตน

หมวดสมุทัย (ธรรมที่ควรละ)

พยาบาทวิตก-ความตรึกนึกด้วย

อำนาจพยาบาท ถึงสิ่งบุคคลที่ตนไม่พอใจ

ความตรึกนึกด้วยอำนาจแห่ง

พยาบาท ซึ่งอาจจะเกิดมาจากความไม่

พอใจการกระทบกระทั่งกัน โกรธกัน หรือ

ลงมือประทุษร้ายกันแล้วแต่ใจยังเก็บเรื่อง

บุคคลนั้นไว้ ตรึกนึกด้วยอำนาจการจ้องแวง

ความอาฆาตมาดร้าย มุ่งล้างผลาญทำลาย

สิ่ง หรือบุคคลที่ทำให้ตน โกรธไม่พอใจ

กุศลวิตก

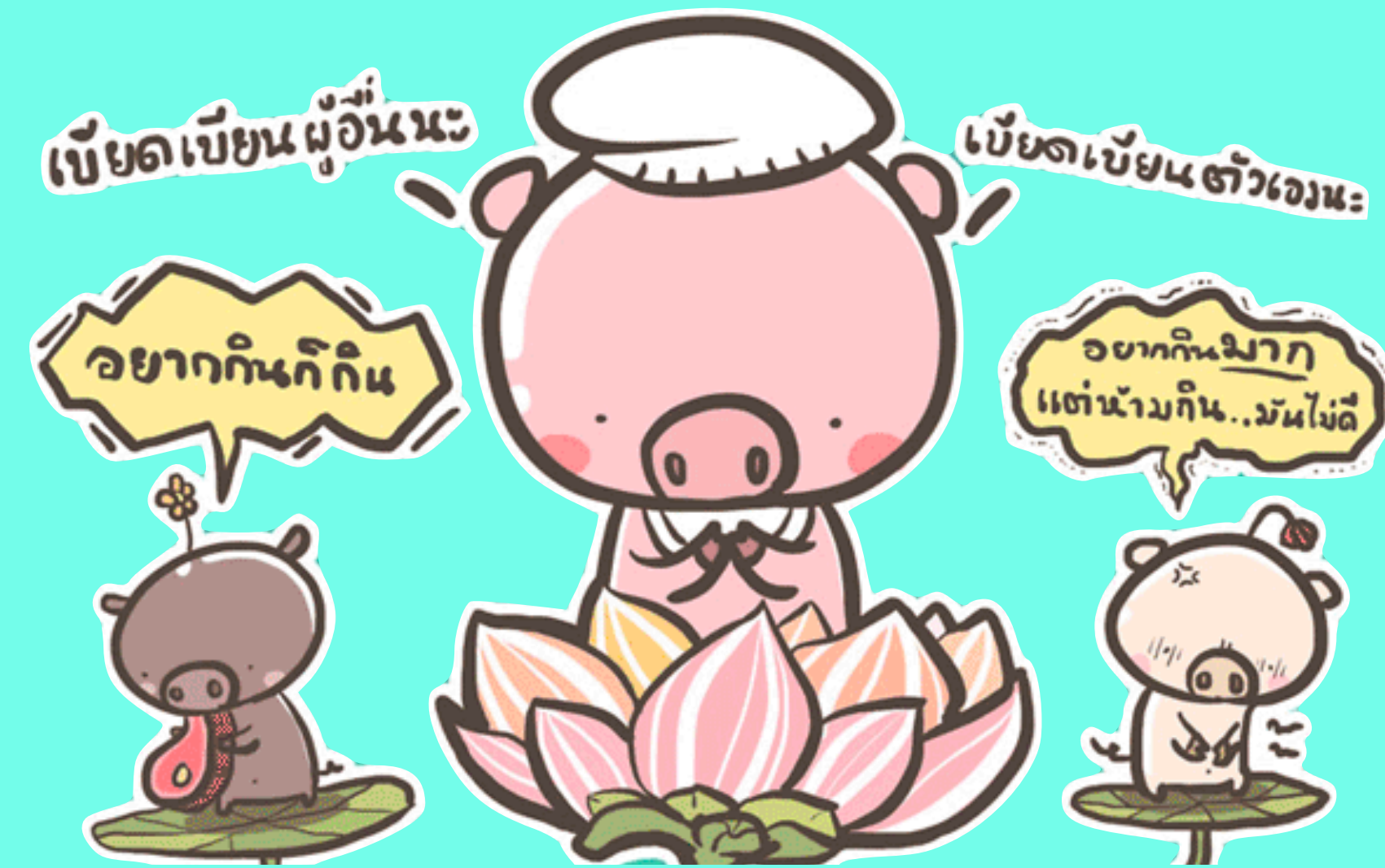
**อพยาบาทวิตก หมายถึง ความ
นึกคิดที่ปลอดจากการพยาบาท
หรือความนึกคิดที่ประกอบด้วย
เมตตา คือไม่คิดขัดเคืองหรือ
พยาบาทมุ่งร้ายบุคคลอื่น**

ลดการเบียดเบียน
เพื่อการพัฒนาสู่ความผาสุกอย่างยั่งยืน

วิหิงสาวิตก - ความตริกันิกในทางเบียดเบียน

ความตริกันิกด้วยอำนาจของโทสะ ต้องการจะเห็นความวิบัติความเดือดร้อนของคนอื่น สัตว์อื่น ต้องการที่จะเห็นการต่อสู้อุบัติความพินาศของคน สิ่งของ สถานที่ เป็นต้น

ให้สังเกตว่า วิหิงสาวิตกนั้น ต่างจากพยาบาทวิตก เพราะพยาบาทวิตก คนที่ตนมีความคิดพยาบาทนั้น เป็นคู่กรณีกับตนส่วนวิหิงสาวิตกมีโทสะเป็นมูล ต้องการเห็นความพินาศหรือทำความพินาศให้เท่านั้น โดยสิ่งหรือบุคคลนั้น ไม่เคยทำอันตรายอะไรแก่เขามาแต่ประการใดเลย.

กุศลวิตก

อวิหิงสาวิตก หมายถึง ความนึกคิดที่ปลอดจากการเบียดเบียน ความนึกคิดที่ประกอบด้วยกรุณาไม่คิดร้ายหรือมุ่งทำลาย

หมวดสมุทัย (ธรรมที่ควรละ)

ผู้ที่ตรีกตรองถึงวิตกใด ๆ มาก เธอก็มีใจน้อมไปในวิตกนั้น ๆ

ถ้าเธอยิ่งตรีกตรองถึงกามวิตกมาก เธอก็ละทิ้งเนกขัมมวิตก กระทำแต่กามวิตก ให้มาก จิตของเธอนั้นก็น้อมไปเพื่อกามวิตก

ถ้าภิกษุยิ่งตรีกตรองถึงพยาบาทวิตกมาก ฯลฯ ถ้ายิ่งตรีกตรองถึงวิหิงสาวิตก มาก เธอก็ละทิ้งอวิหิงสาวิตก กระทำแต่วิหิงสาวิตก ให้มาก จิตของเธอนั้นก็น้อมไปเพื่อวิหิงสาวิตก

ในสารทสมัยเดือนท้ายแห่งฤดูฝน คนเลี้ยงโคต้องคอยระวัง โคทั้งหลายในที่มิ ข้าวกล้าหนาแน่น เขาต้องตัดถอน โคทั้งหลายไปจากที่นั้น ๆ กั้นไว้ ห้ามไว้ ข้อนั้น. /

เพราะเหตุไร เพราะคนเลี้ยงโคมองเห็นการฆ่า การถูกจองจำ การเสียทรัพย์การ ถูกตีเตียน เพราะโคทั้งหลายเป็นต้นเหตุ แม้ฉนั้นใด เราก็จั้นนั้นเหมือนกัน
ได้เห็นโทษ ความเลวทราม ความเศร้าหมองแห่งอกุศลธรรมทั้งหลาย และเห็น อานิสงส์ในเนกขัมมะอันเป็นฝ่ายผ่องแผ้วแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย

หมวดสมุทัย (ธรรมที่ควรละ)

ภพ 3

ภพ 3 (ภาวะชีวิตของสัตว์, โลกเป็นที่อยู่ของสัตว์ — existence; sphere)

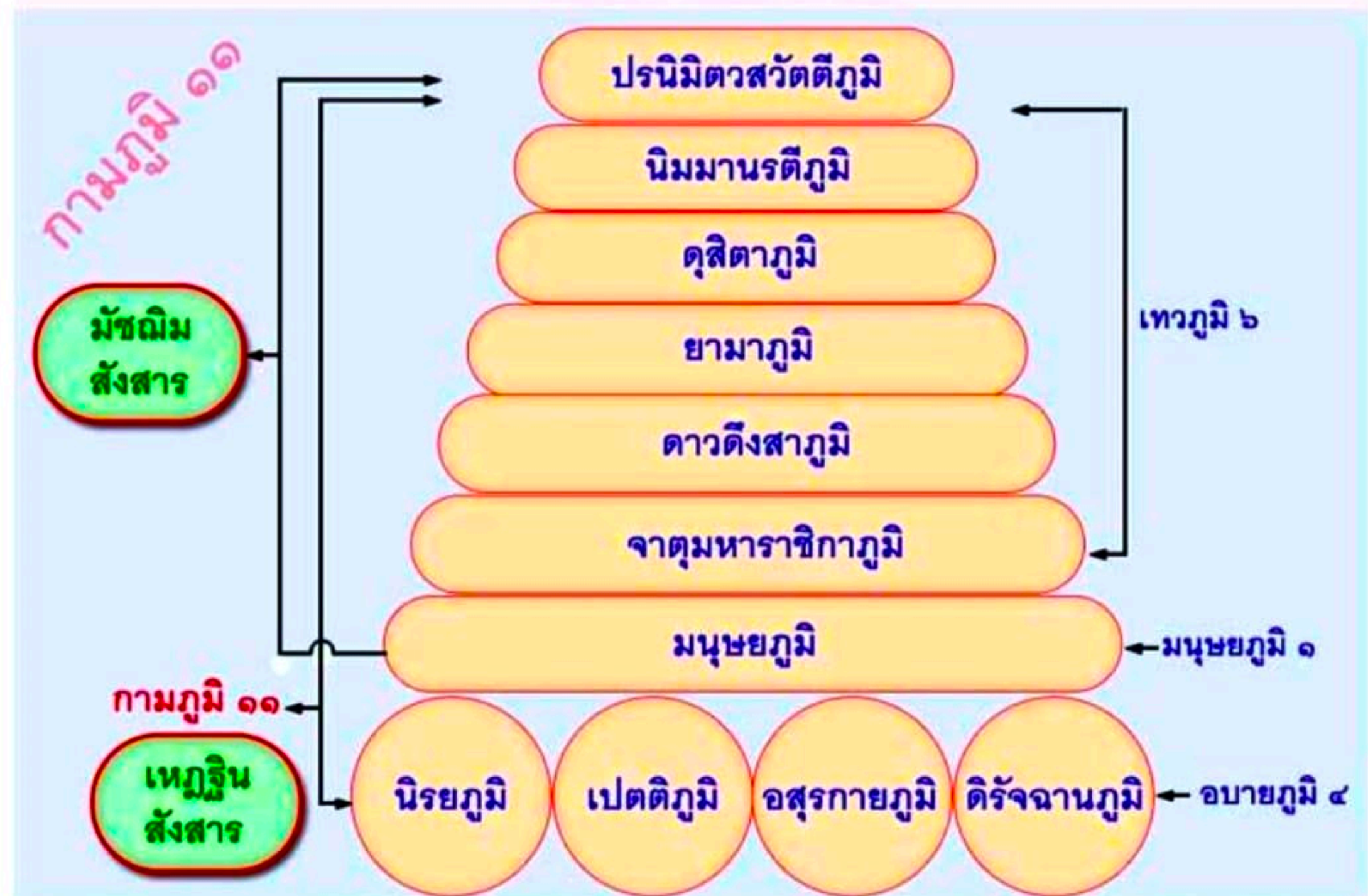
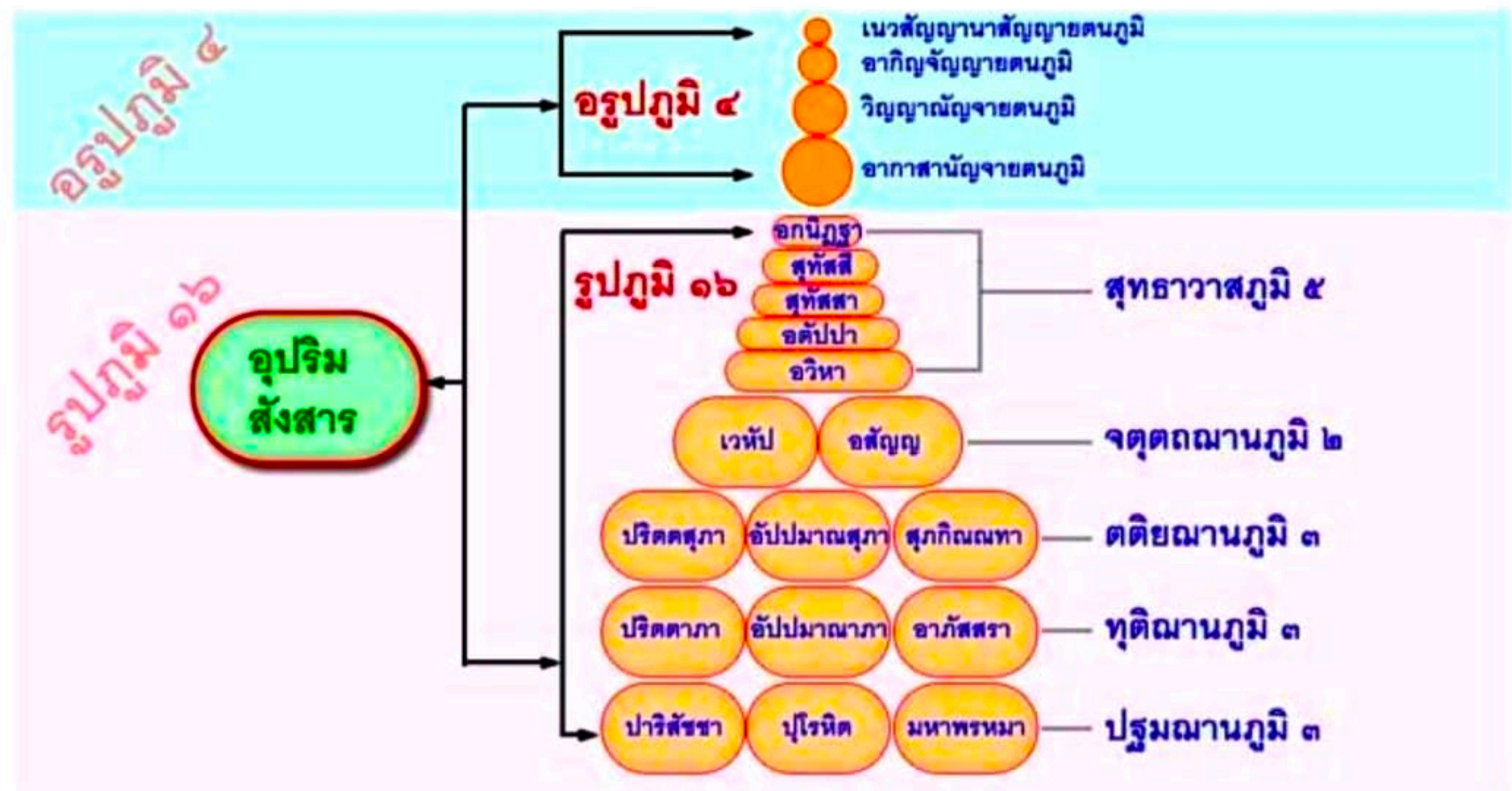
**1. กามภพ (ภพที่เป็นกามาวจร, ภพของสัตว์ผู้ยังเสวยกามคุณคือ
อารมณ์ทางอินทรีย์ทั้ง 5 ได้แก่ อบาย 4 มนุษย โลก และกามาวจรสวรรค์
ทั้ง 6 — the Sense-Sphere)**

**2. รูปภพ (ภพที่เป็นรูปาวจร, ภพของสัตว์ผู้เข้าถึงรูปฌาน ได้แก่ รูป
พรหมทั้ง 16 — the Form-Sphere; Fine-Material Sphere)**

**3. อรูปภพ (ภพที่เป็นอรูปาวจร, ภพของสัตว์ผู้เข้าถึงอรูปฌาน ได้แก่
อรูปพรหม 4 — the Formless Sphere; Immaterial Sphere)**

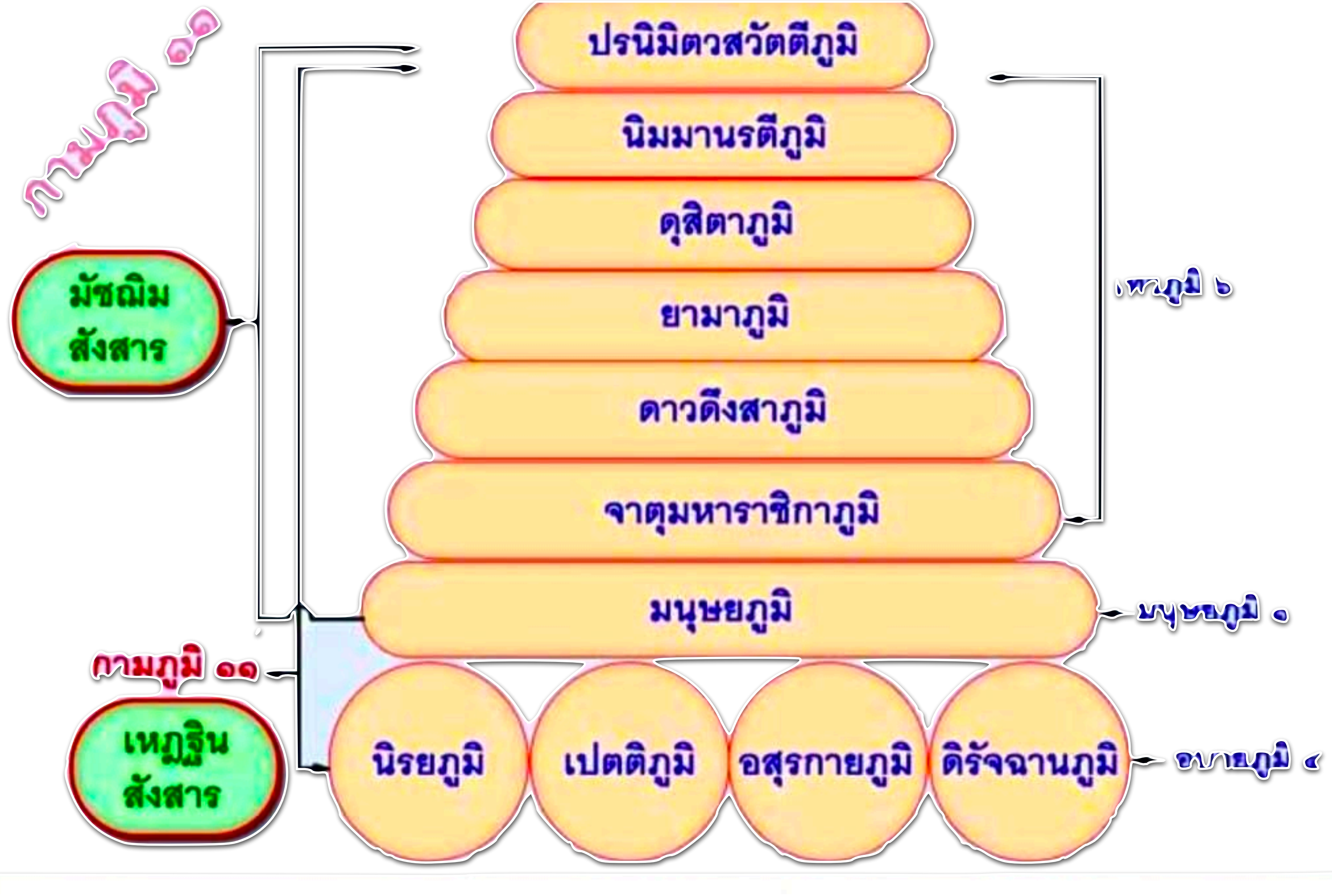
แสดงภูมิ ๓๑ ภูมิ

ที่เป็นที่เกิดของสรรพสัตว์ทั้งหลายในสากลโลก

ภพภูมิ หมายถึง โลกหรือสถานที่อันเป็นที่อาศัยอยู่ของสรรพสัตว์ผู้ยังมีกิเลส ยังไม่เข้าสู่พระนิพพาน นั้นหมายความว่ามนุษย์ตลอดถึงสรรพสัตว์ทั้งปวงเมื่อยังไม่หมดกิเลส ก็ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่างๆ และเสวยผลแห่งกรรมตามแต่กุศลและอกุศลที่ตนสั่งสมไว้ ภพ 3 ประกอบด้วย กามภพ รูปภพ อรูปภพ

หมวดสมุททัย (ธรรมที่ควรละ)

ภูมิ 31 ได้แก่
อบายภูมิ 4 มนุสสภูมิ 1
เทวภูมิ 6

จัดแบ่งได้ดังนี้ คือ
1. อบายภูมิ มี 4 คือ นรก
เดรัจฉาน เปต อสุรกาย

2. กามสุคติภูมิ มี 7 คือ
มนุสสภูมิ 1

เทวภูมิ 6 ชั้น ชื่อ 1. จาตุมหา
ราชา 2. ดาวดึงสา 3. ยามา
4. ดุสิตา 5. นิมมานรดี
6. ปรนimitavāṭṭī

หมวดสมุททัย (ธรรมที่ควรละ)

รูปภูมิ มี ๑๖ คือ

1.ปฐมฌานภูมิ ๓ ชื่อ 1.1.ปารีสัชชา 1.2.ปุโรหิตา 1.3.มหาพรหมา

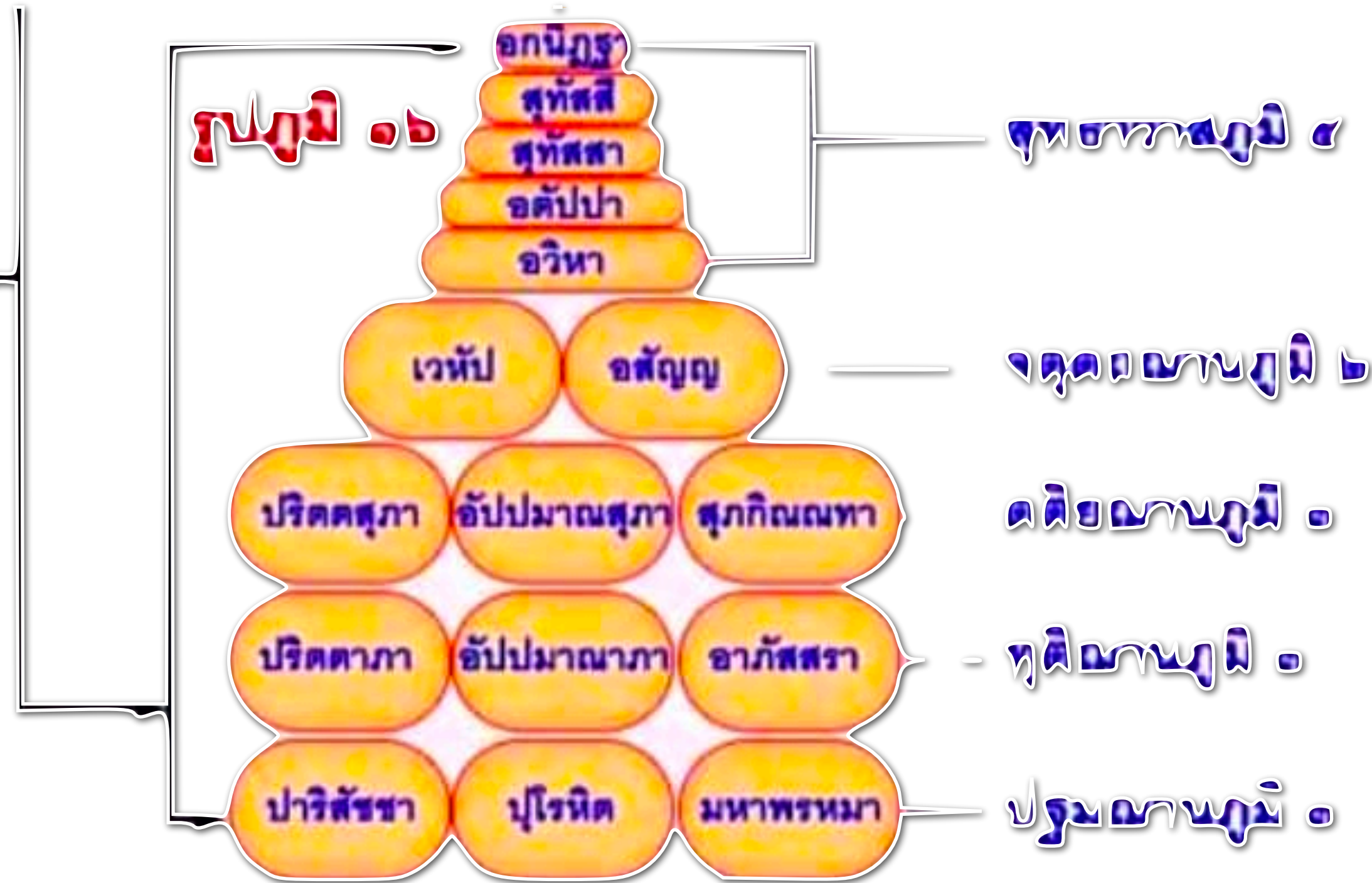
2.ทุติยฌานภูมิ ๓ ชื่อ 2.1.ปริตตภา 2.2.อัปปมาณาภา 2.3.อาภัสสรา

3.ตติยฌานภูมิ ๓ ชื่อ 3.1.ปริตตสุภา 3.2.อัปปมาณสุภา 3.3.สุภกิญหา

4.จตุตถฌานภูมิ ๗ ชื่อ 4.1.เวหัพผลา 4.2.อสังญญีสัตตา และ สุธธาวาสภูมิ ๕ ชื่อ 4.3.อวิหา 4.4.อตัปปา 4.5.สุทสสา 4.6.สุทสสี 4.7.อกนิฏฐา

รูปภูมิ

อุปริมสังสาร

หมวดสมุทัย (ธรรมที่ควรละ)

๔. อรูปภูมิ มี ๔ คือ

1. อากาสนัญญาขตนนะ
2. วิญญาณ์ญญาขตนนะ
3. อากิญจัญญาขตนนะ และ
4. เนวส์ัญญานาสัญญาขตนนะ

1. การทำร้ายและเข่นฆ่ากันเป็นผลเกิดมาจากอกุศลวิตกข้อใด ?

ก. กามวิตก

ข. วิหิงสาวิตก

ค. พยาบาทวิตก

ง. อาจเกิดได้จากเหตุทั้ง 3

**2. เด็กชายวินัยถูกเพื่อนกลั่นแกล้งทุกวัน จึงคิดจะแก้แค้นให้สมใจ
ถือว่าเป็นวิตกในข้อใด ?**

ก. กุศลวิตก

ข. กามวิตก

ค. วิหิงสาวิตก

ง. พยาบาทวิตก

3. พฤติกรรมฆ่ารายวัน สงเคราะห์เข้าในอกุศลวิตกใด ?

ก. กามวิตก

ข. พยาบาทวิตก

ค. วิหิงสาวิตก

ง. ข้อ ข. และ ข้อ ค. ถูก

4. คนถูกกามวิตกครอบงำ มักมีพฤติกรรมเช่นไร ?

ก. อยากได้ของคนอื่น

ข. ถ่ายรูปอนาจาร

ค. วางแผนต้มตุ๋น

ง. ถูกทุกข้อ

5. ความดำริในเรื่อง “สมานฉันท์” จัดเป็นกุศลวิตกใด ?

ก. เนกขัมมวิตก

ข. อภัยบาทวิตก

ค. อวิหิงสาวิตก

ง. ถูกทุกข้อ

6. สิ่งที่ทำให้สัตว์ต้องขังอยู่ในโลก เรียกว่าอะไร ?

ก. กาม

ข. กิเลส

ค. ภพ

ง.ชาติ

7. **ปรโลภวิทยาให้สาระสำคัญในเรื่องใดมากที่สุด ?**

- ก. เรื่องการเสวยผลบุญและผลบาปของสุคติภูมิ และทุคติภูมิ**
- ข. เรื่องความแตกต่างระหว่างภพภูมิฝ่ายสุคติและ ทุคติ**
- ค. เรื่องสภาพความเป็นอยู่ของสรรพสัตว์ทั้งหลาย ใน 31 ภูมิ**
- ง. เรื่องกฎแห่งกรรมที่ทำให้เกิดในสุคติและทุคติภูมิ**

8. ปรโลก หมายถึงสถานที่ใด ?

ก. โลกอื่นที่ไม่ใช่ชมพูทวีป

ข. โลกอื่นที่ไม่ใช่โลกมนุษย์

ค. ที่อยู่ของสัตว์ทั้งหลายในฝ่ายทุคติภูมิ

ง. ที่อยู่ของสัตว์ทั้งหลายหลังความตายอยู่ใน 31 ภูมิ

9. คติ 5 คือข้อใด ?

- ก. สัตว์นรก ไก่ อสุรกาย สัตว์น้ำ สัตว์บก
- ข. นรก เทพ มนุษย์ สวรรค์ สัตว์น้ำ
- ค. สวรรค์ มนุษย์ เทพ พรหม เปרט
- ง. สวรรค์ สุภกิณห์พรหม สัตว์เดียรัจฉาน เปרט มนุษย์

10. ภาพ 3 หมายถึงอะไร ?

- ก. ภาพมนุษย์ นรก สวรรค์
- ข. กามภาพ รูปภาพ อรูปภาพ
- ค. กามภาพ รูปภาพ. นิพพาน
- ง. ปฐมภาพ ทุตติยภาพ. ตติยภาพ

หมวดสมุทัย (ธรรมที่ควรละ)

๑. ทำความดีเพราะความกลัว

คือทำความดีเพื่อเอาไว้ว่า หากนรกมีจริง ความดีนี้ก็ช่วยตนให้ ไม่ต้องตกนรกได้ อย่างนี้ทำความดีได้ไม่เต็มที อุปมาเหมือนเด็กอนุบาลทำดีเพราะกลัวครู หรือพ่อแม่ดี เมื่อละโลกแล้ว ผลบุญส่งให้ไปเป็นได้เพียงภูมิเทวา รุกขเทวา หรืออากาศเทวา

๒. ทำความดีเพราะหวังสิ่งตอบแทน

เมื่อทำความดีครั้งใด ใจจะคอยแต่คิดหวังลาภหรือของ รางวัลต่างๆ กลับคืนมา อุปมาเหมือนเด็กประถมทำดีเพื่อให้ครูแจกขนมหรือ ให้พ่อแม่ซื้อของเล่นให้ เมื่อละโลกแล้วผลบุญส่งให้ไปเป็นเทวดาไม่สูงไปกว่าสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา

๓. ทำความดีเพราะหวังคำชม

ต้องได้รับคำสรรเสริญจึงจะมีกำลังใจทำความดี อุปมาเหมือนเด็กมัธยมทำดีเพราะอยากได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง เมื่อละโลกแล้วผลบุญส่งให้ไปเป็นเทวดา ไม่สูงไปกว่าสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา

๔. ทำความดีเพื่อความดี

คือทำความดีเพราะคิดว่าเป็นความดี เป็นสิ่งที่ควรทำ ใครจะให้หรือไม่ให้ของใดๆ ก็ยังทำความดี ใครจะชมหรือไม่ชมก็ยังทำความดี เพราะมัน ใจในความดีที่ตนทำ อุปมาเหมือนนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ทำดี เพราะเห็นว่ามีประโยชน์ เมื่อละโลกแล้ว ผลบุญส่งให้ไปเป็นเทวดา ตั้งแต่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ขึ้นไป ซึ่งขึ้นอยู่กับความประณีตของใจในขณะที่ทำความดี